

**Kötelező, közös,
kölcsonös olvasmány –
Hagyomány és megújulás az
iskolai olvasmányok kánonjában**

Dr. Gordon Győri János
elnök
Magyar Olvasástársaság

Kötelező olvasmány – de kinek kötelező?

- minden tanárnak \longrightarrow minden tanulónak?
monolitikus oktatási rendszerben
- a tanárnak nem \longrightarrow a tanulóknak igen?
választásokat lehetővé tevő oktatási rendszerben
- a tanárnak sem \longrightarrow a tanulónak sem?
Elképzelhető ilyen oktatási rendszer?

Kötelező olvasmány - de mi kötelező?

- Mindenkinek ugyanaz?
- A tanár választhat, de a diákoknak egységesen ugyanazt kötelező elolvasniuk?
- A diák is választhat, és nem mindig mindenkinek ugyanaz az olvasmánya?
- Mindenki mindig szabadon mást olvas?

Kötelező olvasmány

- de a mű feldolgozásának milyen munkaformájában és hol?

- frontálisan, prelegálva?
 - frontális kérdve-kifejtő módszerrel?
 - pár- vagy csoportmunkában?
 - projektoktatás részeként? stb.
-
- a tanteremben?
 - az iskola- és/vagy más könyvtárban?
 - otthon?
 - változtatott helyszíneken?

**Kötelező olvasmány
– de milyen
irodalomtudományi és
irodalompedagógiai
paradigmában,
milyen pedagógiai
kultúrában?**

1. modell: Kötelező olvasmány

- **nagyközösségiérték-fókuszú** /a tanítási kánon összeállításának jellemző elve szerint/
 - **monolitikus** /a jogi szabályozás jellemző elve szerint/
 - **jellemzően kronologikus** /a kiválasztott tananyag elrendezésének jellemző elve szerint/
 - **a mű jellemzően tanárközpontú feldolgozásmódja; mindenki ugyanazt olvassa és ugyanakkor, ugyanazon a művön dolgozik** /a kiválasztott művek iskolai feldolgozásának jellemző elve szerint/
- a) mindenkinek, a tanárnak és a diáknak egyaránt és ugyanaz a kötelező
- b) a tanárnak nem minden kötelező, a diáknak minden olvasmány kötelező, amit a tanár kijelöl

2. modell: Közös olvasmány

- esztétikaiérték-fókuszú, a személyes ízlés egyes elemeivel
- kisebb mértékben alternatívákat, választásokat lehetővé tevő
- jellemzően kronologikus
- vegyes módszerek, de főleg tanárközpontú módszerek a művek feldolgozásában

a/ a tanárnak nem minden mű kötelezően és konkrétan előírt, a diáknak minden olvasmány úgy kötelező, ahogy azt a tanár kijelöl

b/ a tanárnak nem minden mű kötelezően előírt, a diákok és a tanár legalább részlegesen közösen konstruálják meg azt, hogy mik a közös olvasmányok (valójában ez utóbbi lehetőség elégíti csak ki a „közös olvasmány” kategóriát)

3. modell: Kölcsönös olvasmány

- kisközösségi-/egyéniérték- és ízlésfókuszú
- jellemzően tematikus-motivikus
- kisközösségi/egyéni alternatívákra építő
- egymást tanítás, pármunka, projekt stb.

a tanár és a diákok is szabadon válogatnak, az olvasmányok megválasztása közös konstrukció, tanár és diák, diák és diák kölcsönösen tanítják egymásnak a műveket

KÖ TELEZŐ
ZÖS
CSÖNÖS

NINCS EGYETLEN LEGJOBB MÓDSZER. Bár sokszor – elméletben és gyakorlatban is egymást kizárónak látszanak – valójában egymásból fakadnak és egymástól függenek.

A LEGJOBB MÓDSZER A KÜLÖNFÉLE OLVASMÁNY-PARADIGMÁK PEDAGÓGIAILAG ADEKVÁT CÉLBŐL TÖRTÉNŐ VÁLTOGATÁSA, INTEGRÁLÁSA.

De mindez korántsem független

például attól, hogy

- milyen iskolatípusról van szó (pl. érettségit adó vagy nem adó középiskola)
- a konkrét tanulócsoport felkészültsége, jellemzői nyelvi, ízlésbeli, olvasottsági, szövegértési szempontokból, illetve az önálló vagy csoportos vagy egyéni munkára való szocializáltságuktól
- mit éri meg (vagy mit kötelező) kiadniuk a könyvkiadóknak
- milyen olvasmányok érhetők el egyszerre sok tanuló számára a
 - könyvesboltban
 - közkönyvtárban
 - iskolakönyvtárban
 - interneten
- milyen felkészültségű a tanár
- milyen osztálytermi lehetőségei vannak
- milyen idői és egyéb kapacitásai vannak a tanárnak (például a számára ismeretlen művek elolvasására)

A kötelező olvasmányok „műfajának” főbb anomáliái

Hasonló témákat tekint át Golden Dániel egy 5 évvel ezelőtti tanulmányában:

A kötelező olvasmányok kánonjának változása/változatlansága szempontjából

- életkori
- nyelvi
- irodalomelméleti/irodalomtudományos
- módszertani
- intézményi

problémákról ír

- Golden Dániel (2002), Kánon és közoktatás. In Bengi L. és Molnár Szilvia (szerk.) *Kánon és olvasás: Kultúra és közvetítés II.* (pp. 7-30.). Budapest: Fiatal Írók Szövetsége.

**Köszönöm a figyelmet –
gyori.janos@ppk.elte.hu**